

65. Ünnepi tanulmányok
Faludi Gábor
születésnapja tiszteletére

LIBER AMICORUM
STUDIA G. FALUDI
DEDICATA

LIBER AMICORUM – STUDIA G. FALUDI DEDICATA

LIBER AMICORUM
STUDIA G. FALUDI DEDICATA

Ünnepi tanulmányok Faludi Gábor 65. születésnapja tiszteletére

Szerkesztette:
Grad-Gyenge Anikó – Kabai Eszter – Menyhárd Attila

Budapest, 2018

ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület

SZECSKAY
ÜGYVÉDI IRODA - ATTORNEYS AT LAW
WWW.SZECSKAY.COM

Szecskey Ügyvédi Iroda

© Szerzők, 2018

© Szerkesztők, 2018

ISBN 978-963-489-000-3

www.eotvoskiado.hu

Felelős kiadó: az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar dékánja
és az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület főigazgatója

Projektvezető: Sándor Júlia

Kiadói szerkesztő: Kiss Ernő Csongor

Tipográfia: Bornemissza Ádám

Borítóterv: Csele Kmotrik Ildikó

Nyomdai kivitelezés: Multiszolg Bt.

Tartalom

Szerkesztői köszöntő	7
<i>Arday Márta</i> : Házastársi köszöntő Faludi Gábor 65. születésnapjára	9
<i>Bacher Gusztáv</i> : A soha ki nem fogyó tintapatron. A jogkimerülés és a szerződési szabadság	12
<i>Békefiné Mózsik Tímea</i> : Faludi Gábor köszöntése	22
<i>Békés Gergely – Mezei Péter</i> : Eredetiség és azonosíthatóság	23
<i>Darázs Lénárd</i> : A generálklauzula szubszidiaritása a tisztességtelen verseny elleni jogban	48
<i>Ifj. Faludi Gábor</i> : A reklámjogi szabályozás jogpolitikai szempontjai, különös tekintettel az összehasonlító reklámra	61
<i>Fazekas Marianna</i> : Köszöntő	69
<i>Id. Ficsor Mihály</i> : Possible exceptions to, or limitations of the rights of reproduction and making available to the public characterized as „e-lending”. <i>Stichting Leenrecht</i> seen from the viewpoints of <i>de lege lata</i> and <i>de lege ferenda</i>	70
<i>Fuglinszky Ádám</i> : „Meg nem fejtett rejtély. Hogyan történt, nem tudom.” Kérdőjelek a többletmunka és a pótmunka szabályozása kapcsán	88
<i>Görög Márta</i> : Néhány gondolat a kutatási együttműködésként értelmezett kutatási szerződéshez	111
<i>Grad-Gyenge Anikó</i> : A szerződési jog harmonizációja rendelettel: új utak a szerzői jogi harmonizációban	122
<i>Gyertyánfy Péter</i> : Repedések a hatályos szerzői jog épületén	138
<i>Győri Erzsébet</i> : Faludi Gábor szerzői jogi szakértő	148
<i>Harmathy Attila</i> : Közjog – magánjog – Ptk.	154
<i>Király Miklós</i> : Egységes adásvételi jog – kapu a jogi sokszínűség felé?	168
<i>Kisfaludi András</i> : Az értékpapír jogi definíciójáról	184
<i>Koltay Krisztina</i> : Rendhagyó köszöntő, avagy visszaemlékezés az ezredfordulót megelőző évekre	206
<i>Kovács Zsuzsanna</i> : Egy igazi tanító	209

<i>Kricsfalvi Anita</i> : Audiovizuális művek életpályája online térben. Van-e jövőbeni útja egy régi filmnek a saját remake-adaptációján túl is? . . .	210
<i>Kukorelli István</i> : A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény születése és sajátosságai	221
<i>Lendvai Zsófia</i> : A nyilvánossághoz közvetítés joga	235
<i>Lenkovics Barnabás</i> : Személy, személyiség, alkotó ember. Köszöntő gondolatok Faludi Gábor 65. születésnapjára	254
<i>Lukácsi Péter</i> : A védjegy jog belső versenyjogi korlátai, különös tekintettel az abszolút oltalomkizáró okokra	264
<i>Menyhárd Attila</i> : Hatékony szerződésszegés	275
<i>Molnár Hella</i> : Néhány gondolat az ági vagyon redintegrációjáról és szurrogációjáról	291
<i>Munkácsi Péter</i> : <i>Metall auf Metall</i> Európában, avagy a sampling (újra)felfedezve?	299
<i>Pogácsás Anett</i> : A digitális mű integritásvédelmének aktuális kérdései	320
<i>Rozgonyi Krisztina</i> : A szerzői jog a digitális kommunikáció korában: ilyen jövőt képzeltünk-e?	337
<i>Sár Csaba</i> : A nyilvánossághoz közvetítés aktuális kérdései az Európai Bíróság gyakorlatában	351
<i>SzecsKay András</i> : Faludi Gábor köszöntése	363
<i>Szeibert Orsolya</i> : A gyermek vagyonának kezelése a családban: a szülő vagyonkezelői jogának alakulása a szabályozás tükrében	365
<i>Székely László</i> : Határsértés	377
<i>Szinger András</i> : Boldogok a sajtókészítők? Néhány gondolat az ízek, illatok szerzői jogi oltalmáról	398
<i>Timár Adrienn</i> : Ki meséli a mesét, avagy az önálló életet élő karakterek sajátos világa az USA joggyakorlatában	410
<i>Tomori Pál</i> : Kicsik és nagyok. Verseny, méretgazdaságosság és folyamatirányítás a közös jogkezelésben	425
<i>Tóth Andrea Katalin</i> : A szöveg- és adatbányászat jövője az Európai Unió szerzői jogában	434
<i>Tóth Péter Benjamin</i> : Két világ határán	448
<i>Tőkey Balázs</i> : Az élethez és az emberi méltósághoz való jog mint személyiségi jog	450
<i>Vékás Lajos</i> : Két kérdés a Polgári Törvénykönyv gyakorlatából	465

Görög Márta
(intézetvezető egyetemi tanár, SZTE)

Néhány gondolat a kutatási együttműködésről értelmezett kutatási szerződéshez

Vannak kollégák, akik kapcsán értelmezhetetlen a hatvanötödik év betöltése. Közéjük tartozik az Ünnepelt is.

Borotvaéles esze, kiváló dogmatikai érzéke, ragyogó elméje, kollegiális jóakarat, született úriember mivolta a magyar magánjogászok emblemikus alakjává tette az elmúlt években. A neve egyet jelent az alapossággal, szakmaisággal és az értékrenddel.

Isten éltesse, Gábor!

Napjainkban az innováció kerül reflektorfénybe, „aki kimarad, az lemarad” hatással társítva.¹ Az OECD (2004) javaslatainak egyik központi eleme az egyetemi kapacitások értékesítése és az egyetemi szolgáltatások piaci alapon történő nyújtása.² Ez összefüggésben van azzal a ténnyel, hogy egyre inkább felértékelődnek a science-to-business (S2B) kapcsolatok.³

---

¹ Az információs technológia által generált változások kapcsán tett hasonló kijelentést a német szakirodalom. Lásd BERNHARDT, Ute – RUHMANN, Ingo: Mit den Konzepten von gestern in die Gesellschaft von morgen. *Frankfurter Rundschau Dokumentation*, (1995) november 15.; idézi DÖBEL, Reinald: Power and Powerlessness in the Global Village: Stepping into the „Information Society” as a „Revolution from Above”. *Electronic Journal of Sociology*, (1999) (oldalszám nélküli internetes megjelenés); ugyancsak idézi PINTÉR Róbert: Úton az információs társadalom megismerése felé. In PINTÉR Róbert (szerk.): *Információs Társadalom. Az elmélettől a politikai gyakorlatig*. Budapest, 2007. 15. o.

² Az egyetemi kapacitások értékesítése, reflektorfénybe kerülése K+F támogatásokat ösztönző szerekörében alkalmas lehet a nemzetközi kutatási együttműködések kialakítására a meglévő tudásbázishoz kapcsolódóan. Tamás Pál által hivatkozva Verspagen és Meister említi erre példaként a Yahoót, amely kifejezetten az egyik egyetemi szakértőhöz, Baeza-Yateshez kapcsolódóan hozott létre Barcelonában fejlesztőlaboratóriumot. Lásd TAMÁS Pál: Új tudománypolitika régi mérőszámokkal? *Educatio*, (2009) 1., 6. o.

³ VÖ. AZAGRA-CARO, Joaquín M. – ARCHONTAKIS, Fragiskos – GUTIÉRREZ-GRACIA, Antonio – FERNÁNDEZ-DE-LUCIO, Ignacio: Faculty support for the objectives of university–industry relations versus degree of R&D cooperation: The importance of regional absorptive capacity. *Research Policy*, 35. (2006) 1., 37–55. o.; KATZ, M. – ORDOVER, J. A.: R&D Cooperation and Competition. Brookings Papers on Economic Activity. *Special Issue Microeconomics*, (1990) 137–191. o., VILMÁNY Márton: The relationship performance in the field of university-industrial R&D cooperation. In HETESI Erzsébet – KÜRTÖSI Zsófia (eds): *The diversity of research at the Szeged Institute of Business*

A vállalkozó-egyetemmé válás⁴ mellett, hogy az egyetemek megváltozott „szerepfelfogásával” jár, szükségessé teszi a kutatóegyetemi,⁵ akadémiai környezetben, az egyes kutatóhelyeken létrejövő szellemi termékek létrejöttéhez, piaci hasznosításához kapcsolódó jogi együttműködések, konstrukciók vizsgálatát, ahol egyik fontos kérdésként jelentkezik annak vizsgálata, hogy a jogi keretrendszer az innovációs folyamatok szempontjából milyen befolyással bír, vagyis, a jogi normák szintjén szabályozott modelljei determinálják-e az együttműködés tartalmát.

A K+F folyamatokat katalizáló kutatás-fejlesztési együttműködések alapvetően két causa köré rendezhetőek. A tudásáramlást számtalan szerződési konstrukció, így többek között a jogátruházási szerződések, a licencszerződések, a felhasználási, szakértői, tanácsadói, franchise-szerződések, valamint a titoktartási szerződések (NDA) támogatják. Vannak olyan szerződések is, amelyek a felek hosszabb távú, komplex, több szegmensre kiterjedő együttműködéseit támogatják, mint például a szindikátusi, társasági, illetve a konzorciumi szerződések. Ahhoz, hogy a tudás kellőképp áramoljon, az innovációs folyamatok⁶ katalizálódjanak, szükséges azon szerződési konstrukciók vizsgálata is, melyek az intellektuális alkotások létrejöttének jogi keretbe foglalását biztosítják. E körbe tartozik a kutatási szerződés.⁷ Ahogy Lontai fogalmaz, a kutatási szerződés „a tudományos-műszaki eredmények létrehozásának alapvető polgári jogi eszköze”.⁸ Ezen állásfoglalást azon, S2B kapcsolaton nyugvó kutatási együttműködések sem árnyalják, amelyek nem a „hagyományos” vertikális modellen, hanem a szerződésben részes felek kiegyensúlyozott,

---

Studies. Szeged, 2011. 75–95. o.; VILMÁNYI Márton: Egyetemi-ipari együttműködések a kapcsolatmarketing nézőpontjából. *Vezetéstudomány*, 42. (2011) 1., 52–63. o.; Az S2B marketing fellegvárának a Münsteri Egyetem „Science Marketing” Kutatási Központja számít, a Münsteri Egyetemen „került megalkotásra” a science-to-business marketingkoncepció.

- 4 A vállalkozó-egyetemek tudásteremtésben meglévő szerepéhez lásd BUZÁS Norbert – PRÓNAY Szabolcs: A potenciál elemzés és a partnerség szerepe a korai fázisú kutatási eredmények hasznosításában. In INZELT Annamária – BAJMÓCY Zoltán (szerk.): *Innovációs rendszerek. Szereplők, kapcsolatok és intézmények.* Szeged, 2013. 22–24. o.
- 5 A nemzeti felsőoktatási kiválóságról szóló 24/2013. (II. 5.) Korm. rendelet hozta létre a nemzeti felsőoktatási kiválóság rendszerét, melyben kiemelt szerep jut az ún. kutatóegyetemeknek. Az emberi erőforrások minisztere a 2013–16 közötti minősítési időszakra a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemet, a Debreceni Egyetemet, az Eötvös Loránd Tudományegyetemet, a Pécsi Tudományegyetemet, a Semmelweis Egyetemet, valamint a Szegedi Tudományegyetemet minősítette kutatóegyetemmé.
- 6 Vö. BUZÁS Norbert: A kis- és középvállalkozások innovációs tevékenysége. In BUZÁS Norbert – KÁLLAY László – LENGYEL Imre (szerk.): *Kis- és középvállalkozások a változó gazdaságban.* Szeged, 2003. 171. o.
- 7 A német, svájci és osztrák jogban Forschungsvertrag, Forschungs- und Entwicklungsvertrag (F&E-Vertrag).
- 8 LONTAI Endre: *A kutatási szerződések – A tudományos-műszaki eredmények létrehozását és bevezetését elősegítő polgári jogi eszközök.* Budapest, 1972. 183. o.

mellérendelt kapcsolatát feltételező együttműködésen nyugodnak, ahol például a felek meglévő tudásuk „közös birtoklása” révén általuk támogatott új tudás létrejöttét célozzák.

1. A kutatási együttműködések

A kutatásra irányuló szerződések magánjogi szabályozása hiányának felismerése, a technológiai együttműködések és azok mögöttes szabályozásának szükségessége az új gazdasági mechanizmus éveinek terméke. Ezekben az években a tudás vált a gazdaság (egyik) meghatározó forrásává.⁹ Szükségessé vált olyan jogintézmények, jogi fogalmak, szerződések megjelenése, melyek reálisan magukban hordozták a gazdasági fellendülés jogi keretrendszer általi támogathatóságát.¹⁰ Ez a felfogás az addig meglehetősen zárt szerződéses rendszerben is paradigmaváltást eredményezett, elsőként a szállítási szerződés kormányrendeleti szinten való szabályozásával.¹¹ A Kormányrendelet a szállítási szerződés „különös szerződésfajtájaként” bevezette az úgynevezett fejlesztési szerződést, mely – bár szállítási szerződésfajtaként ahhoz állt közel – mégis, előremutató módon a felek együttműködést érintő kötelezettségei körében olyan célkitűzéseket, szolgáltatásokat jelenített meg, melyek a tudományos együttműködések alapcélkitűzései.¹² A kutatási szerződés a régi Ptk. hatálybalépésekor még nem került szabályozásra, 1978. március 1. napjával hatályosan definiálta a régi Ptk. a kutatási szerződést,¹³ s határozta meg alapvető szabályait azzal, hogy a részletes szabályokat külön jogszabály állapította meg.¹⁴

---

⁹ Az információs társadalom kapcsán vö. NYÍRI Kristóf: Információs társadalom és nemzeti kultúra. <http://www.inco.hu/inco1/infoert/cikk0.htm#Sasvari> (*Letöltés ideje: 2018. március 11.*); az információs társadalomhoz, illetve annak terminusához lásd Z. KARVALICS László: Információ, tudás, társadalom, gazdagság, technológia: egy egységes terminológia felé. *Információs Társadalom*, (2005) 4., 7–17. o.; az információs társadalomhoz lásd PINTÉR Róbert (szerk.): *Információs társadalom. Az elmélettől a politikai gyakorlatig*. Budapest, 2007.; NYÍRI Kristóf: Információs társadalom és nemzeti kultúra. <http://www.inco.hu/inco1/infoert/cikk0.htm> (*Letöltés ideje: 2018. március 11.*); történetiségéhez lásd Z. KARVALICS László: Az információs társadalom történetisége. *Információs Társadalom*, (2007) 3., 47–69. o.

¹⁰ „Az új gazdasági mechanizmus hatékony működéséhez nélkülözhetetlen a gazdaságirányító szervek, a vállalatok és egyéb intézmények kellő tájékozottsága a műszaki fejlődés legfontosabb külföldi eredményeiről és tartós tendenciáiról.” GAZDA István: *Az ipari know-how*. Budapest, 1969. 3. o.

¹¹ 10/1996. (II.14.) Korm. rendelet a szállítási szerződésekről.

¹² 10/1996. (II.14.) Korm. rendelet a szállítási szerződésekről 63. §.

¹³ Régi Ptk. 412. §.

¹⁴ Régi Ptk. 414. §.

Lontai Endre a kutatási szerződéseket elemző, a kapcsolódó elméleteket, álláspontokat szintetizáló monográfiájában a kutatási szerződést hagyományos szerződéstípusokban elhelyezni kívánó szándékkal vizsgálta annak viszonyát a gazdasági szerződéssel, vállalkozási szerződéssel, megbízási szerződéssel, társasági szerződéssel, valamint az úgynevezett államigazgatási szerződéssel.¹⁵ A mintegy hat évvel később megjelent, a licenciaszerződés lényegi jellemzőit feltáró monográfiájában a szűkebb értelemben felfogott tudományos-műszaki együttműködés jogi kereteit biztosító szerződéseket három fő típusba sorolta, mint a) a tudományos eredmények létrehozatalára irányuló kutatási, kutatás-fejlesztési szerződés, b) a már létrehozott szellemi alkotás „elterjesztését” szervező licenciaszerződés, valamint c) a hosszabb távú, komplex jellegű együttműködés érdekében létrejött társasági szerződések típusába.¹⁶ A S2B hosszú távú kooperációs együttműködések egyik, a felek szándékának leginkább megfelelő konstrukciója a spin-off cégek létrehozatalát eredményező társasági szerződés. Buzás – a gyakorlat szemüvegén keresztül is – a technológiai együttműködések alapvető formájaként tekint a közös kutatásra/közös fejlesztésre, illetve a közös vállalkozásokra.¹⁷ A kutatási szerződés nem a technológiatranszfer jogi eszköze, hiszen e kontraktusban a technológia nem áramlik az egyes vállalkozások között,¹⁸ éppen ellenkezőleg, technológia létrehozatala a szerződés jogi célja. A német jogirodalomban található olyan kijelentés is, miszerint a kutatás-fejlesztési szerződés alapvetően az egyoldalú tudástranszfer, valamint annak jogi következményei feltételeit tartalmazza.¹⁹ A kutatási szerződés a kutatási együttműködések egyik sui generis, kutatótevékenységet feltételező, a magánjogi kódexben szabályozást nyert szerződéstípusa.

Alapvetően kétféle nézet alakult ki: az egyik szerint a kutatási szerződés a tudományos, kutatási együttműködések jelleghordozó szerződésformája, melyen belül egyes szerződés csoportok alakíthatóak ki, így például a hosszabb távú együttműködést feltételező társasági szerződés.²⁰ Másik nézet szerint a kutatási együttműködések körében az együttműködés irányának, a felek által elérni kívánt joghatásnak, a felek alaptudásának, illetve a köztük lévő kapcsolat horizontális, avagy vertikális jellegének megfelelően többféle típusú, illetve minőségű, együttműködésre irányuló szerződéstípus, így például vállalkozási, illetve megbízási típusú kutatási szerződés, kooperációra irányuló társasági szerződés, mint egyes fajták, avagy szerződéstípusok jelennek meg. Egyrésről a kutatási együttműködések nem kizárólagosan kuta-

¹⁵ LONTAI: i.m. 172–179. o.

¹⁶ LONTAI Endre: *A licenciaszerződések alapvető kérdései*. Budapest, 1978.

¹⁷ BUZÁS: i.m. 192. o. – azzal, hogy ezen formák a horizontális együttműködés formái.

¹⁸ A technológiatranszfer fogalmához lásd SZILÁGYI Dorottya: *Technológiatranszfer-csoportmentesítési rendelet. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, (2014) október, 10. o.

¹⁹ SCHMITT, Christoph – ULMER, Detlef: *Wirtschaftsverträge rechtssicher gestalten*. Berlin–Heidelberg, 2010. 165. o.

²⁰ Lontai által hivatkozott külföldi írók. LONTAI: i.m. 177. o.

tási szerződésben öltének testet, másrészt a kutatási szerződés nem kizárólagos modellje a kutatási együttműködéseknek. Az intellektuális alkotás létrehozását elősegítő szerződési konstrukciók causáját tekintve a jogalkalmazási gyakorlatban többféle kutatás-fejlesztésre irányuló együttműködés ölt szerződési tartalmat. A gyakorlatban sokszor stratégiai együttműködések, együttműködési keretszerződések, konzorciumi szerződések által generált és támogatott kutatás-fejlesztési együttműködések, melyek az innovatív ötletek piaci hasznosítását fogalmazzák meg alapvető célkitűzésként.

2. Az önálló kutatási szerződés koncepciója

A kutatási szerződés jogirodalmi, jogszabályi modellje két konstrukciót tár elénk: a kutatási vállalkozás,²¹ illetve a kutatási megbízás²² megoldását azzal, hogy kódexbeli elhelyezése, a vállalkozási szerződés egyik típusaként való alapértelmezése és értékelése a kutatási vállalkozás primér voltát közvetíti. Lontai már 1972-ben megfogalmazta kétségeit a kutatási vállalkozási modell elsődlegessége kapcsán, lévén „a kutatási szerződések tipikus, jellegzetes elemeiben korábban megfogalmazott követelményeket [...] a vállalkozási szerződés típusa az esetek többségében nem elégtí ki”²³. A modellek kérdésében való állásfoglalás igényli a vállalkozási, illetve megbízási szerződések kutatási szerződés kapcsán relevanciával bíró differentia specificájának vizsgálatát.

A kutatási szerződések tartalmi causája kutatómunka végzése, intellektuális alkotótevékenységen alapuló, kutatómunkával elérhető eredmény létrejötte,²⁴ mely jellege szerint rendszerint szerzői jogi védelem, vagy iparjogvédelmi oltalom alá eső oltalmi tárgy. A vállalkozási szerződés vállalkozójának mint az eredménykötelelem kötelezettjének kötelezettsége obligation de résultat, viseli a szerződésben foglalt eredmény elérésének, illetve el nem érésének kockázatát.²⁵ A gondossági, ügyviteli kötelek szolgáltatása – a vállalkozási szerződéshez hasonlatosan – ugyancsak más személy részére, sokszor valamely eredmény elérése érdekében kifejtett tevékenység, ugyanakkor a kötelezettet nem terheli az obligation de résultat kötelezettsége.²⁶

---

²¹ Régi Ptk. 412. § (1) bekezdés, 414/A. §; Ptk. 6:253. § (1) bekezdés.

²² Ptk. 6:253. § (6) bekezdés.

²³ LONTAI: i.m. 175. o.

²⁴ A kutatási szerződés nem termék létrehozatalára irányul. A kutatás-fejlesztési tevékenység eredményeként létrejövő alkotás alapján kerül sor a hasznosítási jog keretében a termék kivitelezésére, gyártására stb.; régi Ptk. 412. § (1) bekezdés; Ptk. 6:253. § (1) bekezdés.

²⁵ LONTAI: i.m. 173. o.; KEMENES István: A vállalkozási szerződés általános szabályai. In VÉKÁS Lajos (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Budapest, 2013. 708., 709. o.

²⁶ KEMENES: i.m. 708. o.

Az eredménykötelmek differentia specificáját jelentő eredményorientáció, valamint obligaton de resultat kötelezettség és az intellektuális alkotótevékenységet, alkotómunkát feltételező kutatótevékenység közötti szabályozásbéli szakadékot a Ptk. az eredménytelen kutatómunka esetén is fizetendő díj fizetése kikötésének lehetőségével hidalja át.²⁷ A szerződéses jogalkalmazási gyakorlatban a kutató rendszerint nem vállalja az eredménytelenség kockázatát,²⁸ ugyanakkor ezt a megállapítást némileg árnyalja, hogy a szerződés megkötésére mely kutatási fázisban, annak mely szakaszában kerül sor.²⁹ Vállalkozási szerződés esetében a megrendelő tipikusan laikus, a vállalkozó a „szakértő”. A S2B kapcsolatokban a megrendelő – az esetek többségében – korántsem tekinthető laikusnak, egyes kutatási együttműködések olyan tudásközösség létrejöttére irányulnak, ahol a szakértő, nem laikus felek saját tudásuk felhasználásával közös tudást kívánnak létrehozni. Bár ez a kutatási együttműködéseknek csupán egy szeletét fedi le, a Ptk. által modellezett kutatási szerződés megrendelője sem laikus tipikusan. A kutatás-fejlesztési folyamat természetéből adódó lehetséges velejárója a fejlesztési irány nem megfelelőségének, a fejlesztés lehetetlenülésének, a korábban eltervezett kutatási folyamat megváltoztatásának felismerése. Ezen szolgáltatási bizonytalanságok, s azoknak a szerződés teljesítése során való alakíthatóságának igénye alapvetően a megbízási szerződés jellegzetessége,³⁰ ugyanakkor a vállalkozót – K+F szakértelmére figyelemmel – figyelmeztetési kötelezettsége mellett a megrendelő utasítása köti.³¹ Alapvetően a kutató bír azzal a tudással, mely felmérheti a további fejlesztési, kutatási munkák szükségességét, esetleg annak negatív eredménnyel való zárását, illetve annak lehetőségét. Erre figyelemmel a jogalkalmazási gyakorlatban a K+F szerződések – lehetőség szerint – sokszor ütemezetten jelölik meg az egyes szolgáltatásokat, mely ütemek egymásra épülése láttatni engedi a fejlesztés végeredményét.

A kutatási szerződést annak 1977. évi novelláris módosítással való bevezetését megelőzően a jogirodalomban alapvetően a vállalkozási szerződések önálló alcsoportjába tartozóként értelmezték. A szerzők érvelésük során az alkotó szellemi munkában megtestesülő főszolgáltatását, valamint a vállalkozási szerződésekre is jellemző speciális együttműködést hangsúlyozták.³² Lontai 1972-ben³³ elfogadta a kutatási szerződések vállalkozási, illetve megbízási jellegű típusait, ugyanakkor alapvető modellként tekintett annak megbízási típusú szerződésként való értelmezésére, hiszen az tükrözi „leginkább adekvát módon a kutatási tevékenység sajátosságá-

²⁷ Ptk. 6:253. § (6) bekezdés.

²⁸ Vö. LONTAI: i.m. 174. o.

²⁹ Vö. LONTAI: i.m. 175. o.

³⁰ LONTAI: i.m. 176. o.

³¹ Ptk. 6:240. §; LONTAI: i.m. 173. o.

³² Vö. LONTAI: i.m. 174. o.

³³ Megjegyzést érdemel ugyanakkor, hogy Lontai 1972-es véleménye, javaslatai megfogalmazására már a Kormány kodifikációs irányelveinek ismeretében került sor. LONTAI: i.m. 185. o.

gait.”³⁴ Ezt azzal támasztotta alá, hogy „a kutató nem eredmény elérésére, csak arra vállal kötelezettséget, hogy gondos és szakszerű tevékenységet fejt ki, természetesen eredmény elérését is megkísérli, a kísérlet kockázata azonban a megbízóé”.³⁵ A kutatási szerződésnek, annak alapvető sajátosságai okán a megbízási szerződéshez mint fő-, anyatípushoz való kötését támogatta.³⁶ Kétségtelenül a szakértői jellegű kutatási együttműködés megbízási típusú együttműködés.³⁷

A jogalkalmazási gyakorlat kutatási szerződéseit tipikusan nem egyetlen modellre építik. Legalább öt különböző együttműködés húzódik meg mögöttük (jelölve a vállalkozást B-vel, a kutatót S-sel):

1. B-nek szüksége van új ismeretre, melyet egyedül nem képes elérni, viszont aktív kutatómunkát kíván befektetni, hozzáadott munkával kívánja az eredményt elérni. A másik fél (S) ugyancsak intellektuális, saját erőforrásbázison végzett alkotótevékenységet fektet a közös munkába. Ekkor B nem megrendelőként viselkedik, hanem közös szellemi termék jön létre. Ez a horizontális együttműködés modellje.
2. B-nek ugyancsak szüksége van új ismeretre, melynek elérése érdekében szintén mind B, mind S aktív közös kutatómunkát végez. E munkát jelen esetben ugyanakkor kizárólag B vagy S erőforrásbázisán végzik. Az eredmény szintén közös szellemi termék.
3. B-nek új ismeretre, megoldásra van szüksége, melynek eléréséhez szükséges (humán, eszköz, egyéb) kapacitással nem, de anyagiakkal rendelkezik. Ebben az esetben B megrendelőként viselkedik, a másik fél (S) vállalkozóként, tipikusan vertikális együttműködés valósul meg közöttük.
4. B ugyancsak nem rendelkezik olyan ismerettel, amely valamely, saját K+F tevékenységéhez szükséges feladat ellátásához szükséges lenne. A feladat elvégzése azonban nem hordozza magában az eredmény elérését. Ekkor B megbízóként, S pedig megbízottként viselkedik. Ezen vertikális együttműködésben az ügy ura a megbízó.
5. B-nek szintén szüksége van új ismeretre, melynek előállítására K+F kapacitással részben vagy egészben nem rendelkezik. S alvállalkozóként vagy megbízottként teljesíti a feladatot úgy, hogy feladatvégzéséért részben közvetlen ellenszolgáltatást, részben jövőbeli potenciális előnyt juttat B. Az ellenérték részben B jövőbeli viselkedésén múlik.

---

³⁴ LONTAI: i.m. 180. o. Mindemellett kitér ugyanezen helyen arra is, hogy ezen következtetését többen vitatják.

³⁵ LONTAI: i.m. 181. o.

³⁶ LONTAI: i.m. 176. o. Az általam megkérdezett, technológiatranszferrel foglalkozó kollégák is osztják ezen álláspontot.

³⁷ LONTAI: i.m. 176. o.

A Ptk. által a kutatási szerződés alaptípusaként szabályozott szerződés a harmadik K+F együttműködés modellje, a negyedik pedig a kutatási szerződésre alkalmazott megbízási szerződés modellje azzal, hogy a jogalkalmazási gyakorlatban érezhetően a felek alapvetően az alaptípusra helyezve a hangsúlyt azt tekintik jogviszonyuk háttérszabályának, annak ellenére, hogy a kutatási szerződés modellszabályai – a magyar magánjogban való megjelenése óta – hangsúlyozottan diszpozitív jellegűek.

A felvázolt első és második modellben a hangsúly az azonos érdekkörrel és aktivitással rendelkező, egymással ugyanazon cél elérése érdekében partnerségre lépő felek közötti partneri együttműködés fontosságára helyeződik.

Az ötödik modell inkább kutatás-fejlesztési partnerségi szerződés, melynek tartalmát a felek maguk állapítják meg, s csak a kötelmi közös és szerződési általános szabályok irányadóak rá nézve. Az egyetem és az ipari szereplő mással foglalkozik, nem közvetlen konkurenciája a másiknak. Ez elősegíti a sikeres együttműködést, az alá-fölérendeltség közöttük korlátozott mértékben érhető tetten.

A kodifikáció során felmerült a kutatási szerződés önálló szerződéstípusként való szabályozása,³⁸ végül a Kodifikációs Főbizottság elvetve ezt a gondolatot a korábbi Ptk.-beli szabályozásnak megfelelően a vállalkozási szerződéstípus körében szabályozta továbbra is. A szakirodalomban – legjobb tudomásom szerint – nem ismert, milyen tartalmat kívánt párosítani a kodifikáció a kutatási szerződés önálló szerződéstípusként való felfogásához.

A magyar jogszabályi háttérre figyelemmel – gondolva elsősorban a szolgálati, illetve alkalmazotti találmány szabályozására – hosszú évtizedek óta egyazon gondolatfonal mentén értékelődik a munkaköri kötelezettség körében, illetve azon kívül létrejött szellemi alkotások jogi sorsa. Ez a felfogás egyszerű helyzetet teremt a kutatási együttműködések „piacán”, transzparens módon látható, hogy a megalkotott találmány feletti rendelkezési jognak ki a jogosultja. Szellemi alkotó – az intellektuális alkotási folyamat differentia specificájának köszönhetően – csak természetes személy lehet.³⁹ Egyetemi kutatóhelyi környezetben a kutatási, kutatás-fejlesztési szerződések alanyának – s kapcsolódóan a kutatót, fejlesztőt megillető jogosultságoknak – kérdésköre a német jogban sokáig egyértelmű volt az úgynevezett Hochschullehrerprivileg okán. Ez a privilégium lényegét tekintve azt jelentette, hogy a felsőoktatási intézmények kutatói által megalkotott találmányok magát a kutatót illették meg, szabadon rendelkezhetek találmányuk felett. A 2002-es módosítás e területen paradigmaváltást eredményezett, az úgynevezett Arbeitnehmererfin-

---

³⁸ Az új Polgári Törvénykönyv koncepciója és tematikája. Harmadik rész, IV. 2.

³⁹ Ezt közvetíti konzekvens módon az innovációs törvény kutató-fejlesztő személyére vonatkozó értelmező rendelkezése is. A 2014. évi LXXVI. törvény 3. § 15. pontja szerint: „*kutató-fejlesztő*: az a természetes személy, aki új ismeret, szellemi alkotás, termék, szolgáltatás, eljárás, módszer, rendszer létrehozásával, fejlesztésével vagy ezt célzó projektek megvalósításának irányításával foglalkozik”.

dungsgesetz⁴⁰ speciális rendelkezései értelmében a kutatónak a munkáltató irányába bejelentési kötelezettsége áll fenn.⁴¹ Hasonlatosan a magyar szolgálati, illetve alkalmazotti találmányhoz, ha és amennyiben a munkáltató igényt tart a találmányra, a jogosultságok őt illetik meg, ellenkező esetben a kutató szabadon rendelkezhet találmányával.⁴² A német jogszabályi háttér változása óta számos kutatási szerződésminta jött létre a piaci szereplők, az egyetemek oldalán, ügyvédi irodák praxisában, illetve a legtöbb esetben azok együttműködésében. Az olyan szerződésminták, amelyek elnevezése létrejöttük helyére utal, mint például az úgynevezett Berliner Vertrag, Hamburger Vertrag, valamint Düsseldorfer Vertrag,⁴³ kitérnek az együttműködések valamennyi lényeges tartalmi elemére.

A kutatási szerződés tartalmi causája kettős, egyrészt a kutatómunka végzése, másrészt annak eredményeként szellemi alkotás létrejötte. Az innovációs törvény értelmében az alap kutatás kísérleti vagy elméleti munka, amelyet elsősorban a jelenségek vagy megfigyelhető tények háttérével kapcsolatos új ismeretek megszerzésének érdekében folytatnak, anélkül, hogy kilátásba helyeznék azok gyakorlati alkalmazását vagy felhasználását.⁴⁴ A *Frascati Kézikönyv* szerint az alap kutatás abból a célból elemez tulajdonságokat, struktúrákat és kapcsolatokat, hogy hipotéziseket, elméleteket állítson fel, vagy törvényszerűségeket állapítson meg, és ezeket igazolja, azonban nem célja az elért eredmények gyakorlati hasznosítása.⁴⁵ Az innovációs törvény szerint az alkalmazott kutatás tervezett kutatás vagy kritikus vizsgálat, amelynek célja új ismeretek és szakértelem megszerzése új termékek, eljárások vagy szolgáltatások kifejlesztéséhez, vagy a létező termékek, eljárások vagy szolgáltatások jelentős mértékű fejlesztésének elősegítéséhez. Magában foglalja az alkalmazott kutatáshoz – különösen a generikus technológiák ellenőrzéséhez – szükséges komplex rendszerek összetevőinek létrehozását is, a prototípusok kivételével.⁴⁶ A *Frascati Kézikönyv* meghatározása alapján az alkalmazott kutatás az alap kutatás

---

⁴⁰ A törvény lényegét visszaadó fordítás szerint a munkavállalói találmányról szóló törvény, Gesetz über Arbeitnehmererfindungen.

⁴¹ Arbeitnehmererfindungsgesetz § 42. Az alapvető kérdés a munkajog és a szabadalmi jog átfedésében rejlik. A munkaviszony keretében létrehozott eredmény a munkáltatót illeti meg. A szabadalmi jogi rendelkezések alapján a találmány a feltalálót illeti meg. Az e két alapvető szabály közötti összhangot igyekszik megtalálni a német Arbeitnehmererfindungsgesetz.

⁴² OSCHMANN, Annette: Praxisfragen zu F&E-Verträgen – Erfindungssicherung, Vertragspartner, Geheimhaltung. *Medizin Produkte Recht*, (2007) 1., 9. o.

⁴³ Uo. 10. o.

⁴⁴ Itv. 4. § 1. a) pont.

⁴⁵ *Javaslat a kutatás és kísérleti fejlesztés felméréseinek egységes gyakorlatára. Frascati Kézikönyv.* OECD, Budapest. 2002., 65. o., 241. szakasz.

⁴⁶ Itv. 4. § 1. b) pont.

eredményeinek lehetséges hasznosítását, vagy valamely előre kitűzött cél eléréséhez új módszerek vagy eljárások meghatározását szolgálja.⁴⁷

Egészen 1993. október 31. napjáig hatályosan a Ptk. a kutatómunka eredményeként létrejövő szellemi alkotás kapcsán a vállalkozó szellemi alkotótevékenységét védő modellt tartott a jogalkalmazási gyakorlat elé, kötelezően előírva a megrendelő, a kutatásba investáló számára, hogy a kutatási szerződés tárgyát csak a szerződésben meghatározott célra használhatja fel, és azt nem hozhatja nyilvánosságra.⁴⁸ A részletszabályokat rendező jogszabály ugyanakkor – diszpozitív jelleggel, a modelltől való eltérést engedve – szubszidiárius jogkövetkezményként a rendelkezés jogának kikötéséhez viszonyítva határozta meg a létrejövő szellemi alkotás feletti jogosult személyének és jogosultsága körének meghatározását.⁴⁹ 1993. november 1. napjával hatályosan a többszintű jogszabályi szabályozást a Ptk.-beli szabályozás váltotta fel, s így integrálta ezen, a felek megállapodásának hiányában a kutatót megillető általános rendelkezési jogot megfogalmazó modellt.⁵⁰ A 2013-as Ptk. indoklása arra mutat rá, hogy a kutatási szerződés kifejezetten „arra irányul, hogy a kutató kutatómunkával elérhető, jogi oltalomban részesíthető eredményt állítson elő. Erre tekintettel a kutató eltérő megállapodás hiányában köteles a védelemből eredő vagyoni jogokat a megrendelőre átruházni, ha az eredmény szerzői jogi védelemben részesül vagy iparjogvédelmi oltalomban részesíthető, vagy ha ez nem lehetséges, a megengedett legszélesebb terjedelmű felhasználási jogot engedélyezni”⁵¹. Miután eredmény elérésére vállalkozott a kutató, így a kutatómunka eredménye a megrendelőt illeti. Emögött az a szándék húzódik meg vélhetően, miszerint a kutatási eredményt a kutatás finanszírozójához telepítse.

3. Záró gondolatok

Vitathatatlan módon az iparjogvédelem alá eső szellemi alkotások kulcsszerepet töltenek be a felsőoktatási intézmények kutatási eredményeinek piaci hasznosításában.⁵² Ennek érdekében vizsgáltuk a szellemi alkotások létrejöttét támogató kutatási szerződést, melyet Lontai mint a közös és egyenrangú érdekek találkozásának kontraktusát értelmez, ahol közös érdekként a tudomány fejlődése, illetve annak gyakor-

---

⁴⁷ *Frascati Kézikönyv*, 66. o., 246. szakasz.

⁴⁸ Régi Ptk. 413. § (2) bekezdés, hatály: 1978. március 1. – 1993. október 31.

⁴⁹ 7/1978. (II.1.) MT rendelet a gazdálkodó szervezetek szállítási és vállalkozási szerződéseiről 97. § (1) bekezdés.

⁵⁰ Régi Ptk. 412. § (3) bekezdés, hatály: 1993. november 1. – 2014. március 14.

⁵¹ Hivatalos indoklás a 2013. évi V. törvényhez.

⁵² BAGDASSAROV, Annett: *Wissens- und Technologietransfer an Universitäten: Interne und externe Gestaltungsansätze am Beispiel der Technologietransfer-GmbH*. Wiesbaden, 2012. 75. o.

latban történő alkalmazása fogalmazódik meg.⁵³ A kutatási típusú együttműködések, a tudásáramlás egyik lényegi követelménye a diszpozitivitás, melynek mind az 1959-es, mind pedig a hatályos Ptk. eleget tesz.⁵⁴ Az egyetemi gyakorlatban az egyes, magyar felsőoktatási intézmények által közzétett, elérhető szerződésminták a Ptk. által a kutatási szerződés tartalmi elemévé tett primer modell alapján azon szerződéses konstrukciót értik kutatási szerződés alatt, amelynél az egyetem tudományos eredmény létrejötte érdekében fejt ki kutatómunkát a megrendelő számára.⁵⁵ A Ptk. által deklarált kutatási szerződés modellje a vertikális együttműködések kettős modelljét tárja elénk, ugyanakkor a szabályozás diszpozitív volta ellenére az egyes kutatóegyetemek a kutatási vállalkozás modelljére építik szerződésmintájukat. Az innovációs törvény ugyanakkor a Ptk. által szabályozott kutatási szerződés modelljénél tágabb értelemben felfogva értelmezi a kutatás-fejlesztési megállapodás fogalmát, magában foglalva mind a vertikális, mind pedig a horizontális együttműködéseket,⁵⁶ eltérően a Ptk. vertikális együttműködésre épülő szabályozásától. Mindemellett a Ptk. a lehetséges kutatási együttműködések és azok szellemi tulajdonjogi kimenetének egyedüli modelljévé azt a megoldást teszi, amely a kutatómunka eredményeként létrejövő szellemi alkotás feletti vagyoni értékű jogok másodlagos jogosultjaként a megrendelőt nevesíti. Bár a felek ezen megoldástól egyező akarattal eltérhetnek, ugyanakkor – a jogalkalmazási gyakorlatban észlelhető tapasztalat szerint – a Ptk. modellje sokszor „nehezíti” a szerződéses folyamatokat.

A magunk részéről a régi Ptk. megoldását támogatjuk, mely a formállogika szabályai szerint a vállalkozót jogosította, s a megrendelőt akkor, ha az kifejezetten kikötésre került.⁵⁷ Megjegyzést érdemel, hogy a német jogban a kutatási szerződés nem nyert normatív szabályozást,⁵⁸ a jogalkalmazási gyakorlat alakította ki, s a jogirodalom igyekszik rögzíteni állandósult tartalmi elemeit azzal, hogy az egyedi eset konkrét, speciális körülményei hatnak az egyedi kutatási szerződés tartalmi elemeinek kialakítására.⁵⁹ Így a szerződéses szabadság kutatási szerződés szintjén megjelenő nyílt deklarációja szüli a felek partneri viszonyán, kooperációján alapuló Forschungsvertrag-modellek megjelenését és gyakorlati adaptációját.

---

⁵³ LONTAI: i.m. 176. o.

⁵⁴ Vö. LONTAI: i.m. 185. o.

⁵⁵ Lásd: Debreceni Egyetem Technológia- és Tudástranszfer Központ gyakorlata azzal, hogy a Központ nem kutatásiszerződés-mintát, hanem egyes szükséges, illetve megállapodást kívánó szerződéses tartalmakat jelenít meg.

⁵⁶ Az innovációs törvény 14. pontja, ugyanígy rendelkezett a 2014. december 31. napjáig hatályos innovációs törvény is. 2004. évi CXXXIV. törvény 4.§ 10. pont.

⁵⁷ Régi Ptk. 412. § (3) bekezdés.

⁵⁸ SCHMITT – ÜLMER: i.m. 165. o.

⁵⁹ Uo. 165. o.

ISBN 978-963-489-000-3

9 789634 890003